

ኢትዮጵያ እና ንጹህ የኃይል ማመንጨት ጥረት

አባ መላኩ 08-01-17

ኢትዮጵያ ከቅርብ ጊዜያት ወዲህ ሰሟ በበጎ እየተነሳ ነው። በአፍሪካ ከኮንጎ ዲሞክራቲክ ሪፐብሊክ ቀጥላ ሁለተኛው ግዙፍ ኤሌክትሪክ የማመንጨት አቅም ያላት አገር እየተባለች መወደስ ይዛለች። ይህን ኤሌክትሪክ የማመንጨት አቅም ወደ እውነታነት ለመቀየርና አገልግሎት ላይ ለማዋል በብርቱ ተግባራዊ እንቅስቃሴ እያደረገች ትገኛለች።

ኢትዮጵያ በመጀመሪያው እና በሁለተኛው የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅዶቿ የአገሪቱን የኃይል አቅርቦት ወደ 17 ሺህ ሜጋ ዋት ለማሳደግ የሚያስችሉ በርካታ ለአካባቢ ተስማሚ የሆኑ ፕሮጀክቶችን በመስራት ላይ ትገኛለች።

በኢትዮጵያ የኤሌክትሪክ ኃይል አገልግሎት ጅምር በርካታ ዓመታትን ያስቆጠረ ታሪክ አለው። ዘርፉ ስድስት አሥርት ዓመታት አስቆጥሯል። በዚህ እድሜው ዘመናዊ ሊባል የሚችል የአገልግሎት ተቋም ደረጃ ላይ መድረስ ነበረበት። ግን አልሆነም። ካለፉት ሁለት አሥርት ዓመታት በፊት ከዘርፉ የሚገባውን ያህል ጥቅም ማግኘት አዳጋች ነበር። አብዛኞቹ የአገሪቱ ከተሞች የኤሌክትሪክ አገልግሎት ተደራሽነት ውስን ነበር። ኅብረተሰቡም ከዘርፉ በሚገኘው ጥቅም ህይወቱን እንዳይለውጥ ተገድሮ ቆይቷል።

ይሁንና ዘርፉ ይኸውም ይብዛም አገሪቱ አሁን ላለችበት የዕድገት ደረጃ የራሱን አስተዋፅኦ ማበርከቱ አይካድም። ከአገሪቱ የኤሌክትሪክ ኃይል አገልግሎት አጀማመር የጊዜ ርቀት አንፃር ወቅቱ የሚጠይቀውን የሰው ኃይልና የቴክኖሎጂ አቅም እስከ ቅርብ ጊዜ ድረስ ሳይገነባ ቆይቷል።

አገሪቱ ባለፈችባቸው በተለያዩ መንግሥታት በተለያዩ መዋቅሮች ማለፍና ከዘርፉ የሚገኘውን ትርፍ ብቻ ታላቢ ያደረገ አሠራር እንዲሁም የአገልግሎቱን ጥራት ለማሻሻል የተደረገ ጥረቶች አለመኖራቸው አሁን ላለበት የአገልግሎቱ ችግሮች መባባስ ምክንያት ሆኗል።

እንደሚታወቀው የአገሪቱ ፈጣን የምጣኔ ሀብት ዕድገትና የህዝብ ቁጥር መጨመር እንዲሁም ዕድገቱ የፈጠረው የዜጎች የዘመናዊ ኑሮ መሻት የኤሌክትሪክ ፍላጎትን በከፍተኛ ደረጃ አንሮታል። የአገሪቱ ምጣኔ ሀብት የጀርባ አጥንት የሆነው ግብርናም ለኢንዱስትሪው ክፍለ ኢኮኖሚ ማደግ የራሱን ድርሻ በማበርከት ቦታውን ለማጎጠምና ለኢንዱስትሪ በመልቀቅ ላይ መገኘቱ ደግሞ ለኃይል ፍላጎት ማሻቀብ ሌላው ምክንያት እየሆነ መጥቷል።

እንደ ኮንስትራክሽን ያሉ የምጣኔ ሀብት ዘርፎችም የሚጠበቅባቸውን የኢነርጂ አቅርቦት ለማሟላት ከመቼውም ጊዜ በላይ የኃይል ዘርፉን በሰው ኃይልና በቴክኖሎጂ አቅም መገንባት እንዲሁም የኃይል ማመንጨ ግድቦችን ማስፋፋትና አቅማቸውን ማሳደግ ይገባቸዋል።

የኢ.ፌ.ዴ.ሪ መንግሥት ለምጣኔ ሀብቱ እንቅስቃሴ ሞተር ለሆነው የኢነርጂ ልማት ባለፉት ዓመታት የተለየ ትኩረት ሰጥቶ በማልማት ላይ ይገኛል። ባለፉት 26 ዓመታት ብቻ ወደ ስምንት የሚጠጉ የኃይል ማመንጨ ግድቦችን ሰርቷል። የግል ባለሀብቶችም በዘርፉ እንዲሳተፉ እያበረታታ ይገኛል።

ከዚህ በተጓዳኝ ታላላቅ የሚባሉ የኃይል ማመንጫ ግድቦችን በመገንባት አስተማማኝና ዘላቂ የምጣኔ ሀብት ዕድገትን እውን ለማድረግ በከፍተኛ ደረጃ እየጣረ ነው። ለዚህም በዋቢነት የሚጠቀሱት የታላቁ የኢትዮጵያ ህዳሴ፣ የጊቤ ሦስት፣ የገናሌ ዳዋ ሦስትና የአዳማ ሁለት የንፋስ ኃይል ማመንጫ የሚጠቀሱ ናቸው።

ከዚህም ሌላ መንግሥት ዘርፉ ያሉበትን ውስብስብ ችግሮች ዘላቂ በሆነ መንገድ ለመፍታት የተለያዩ ዕቅዶችን ነድፎ ወደ ሥራ ገብቷል። ከአገሪቱ ፈጣን ዕድገት ጋር ተያይዞ እያደገ የመጣውን የኃይል ፍላጎት ለማሳካትና ተደራሽነቱንም ለማስፋት እንዲሁም ዘመናዊና ቀልጣፋ አሠራር እንዲኖር ለማስቻል የኃይል ዘርፉ እንደ አዲስ እንዲደራጅ ብሎም እንዲዘምን አድርጓል።

ይኸውም የቀድሞውንና የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን በመባል የሚታወቀውን ተቋም ለሁለት በመክፈል የየራሳቸው ህልውና ባላቸው ሁለት የሥራ ዘርፎች እንዲዋቀር በማድረግ የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል እና የኤሌክትሪክ አገልግሎት በሚል ሥያሜ እንዲቋቋሙ አድርጓል።

የተሟላ የኃይል አቅርቦት ለምጣኔ ሀብት ተጨማሪ እሴት በመፍጠር አገሪቱ የተያያዘችውን ድህነትን የመቀነስ ስትራቴጂ በማገዝ የሚኖረው ሚና ቀላል የሚባል አይደለም። ይህንንም የኃይል ዘርፍ የምጣኔ ሀብት ባለሙያዎች ያስረዳሉ።

እንደ ኢትዮጵያ ያሉ በኢነርጂ የተትረፈረፈ ኃይል የማምረት አቅም ያላቸው አገሮች የኤሌክትሪክ የኃይል ሽያጭን ወደ ጎረቤት አገሮች በመላክ ዓይነተኛ የገቢ ምንጭ ማድረግ ግባቸው ነው። ከራስ ፍጆታ የሚተርፍን የኤሌክትሪክ ኃይል ለጎረቤት አገራት በመሸጥ ከሚገኘው ሽያጭ አገራዊ አቅምን መገንባት፣ የውጭ ምንዛሬ እሞረት ችግሮችን መፍታት፣ ከአገሮችም ጋር በሰጥቶ መቀበል መርህ መልካም ጉርብትና ለመመሥረት ያስችላል። ከዚህ ባሻገር ከሽያጩ በሚገኘው ገቢ ለቀጣይ ለሚገነቡ ፕሮጀክቶች ወጪም ጭምር የሚያግዝና አገሪቱን የምሥራቅ አፍሪካ የታዳሽ ኃይል ማዕከል ለማድረግ የታያዘውን ዕቅድ ለማሳካት የኤሌክትሪክ የኃይል ሽያጭ ከፍተኛ ጉልበት ይኖረዋል።

ኢትዮጵያ ከሁለት ዓመት በፊት ብቻ ለሱዳን 100 ሜጋ ዋት፣ ለጂቡቲ 60 ሜጋ ዋት እንዲሁም ለኬንያ 10 ሜጋ ዋት የኤሌክትሪክ ኃይል አቅርባለች። ከዚህም 70 ሚሊዮን የአሜሪካን ዶላር በላይ ገቢ አግኝታለች። የኃይል ሽያጩንም ለማሳደግ ከተለያዩ አገሮች ጋር የመግባቢያ ስምምነቶች ተፈርማለች። ይህም የአገሪቱን ስትራቴጂ አጋርነት የሚጨምርና በምሥራቅ አፍሪካ ቀንድ የጂኦ ፖለቲካ ወጣኝ ሆኖ ለመውጣት የሚደረገውን ጥረት በማገዝና የጎረቤት አገሮች ምጣኔ ሀብት ጭምር እንዲያደግ የላቀ ድርሻ ይጫወታል።

በዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ጎን ለጎን የታቀደው የአረንጓዴ ልማት ስትራቴጂ ኢትዮጵያ ካላት እምቅ የታዳሽ ኃይል አማራጭ ጋር ተዳምሮ አገሪቱ አሁንና ወደፊት የሚያስፈልጋትን የኃይል አቅርቦት ችግር እንዳይገጥመው ከወዲሁ የምጣኔ ሀብት አቅምን ማሳደግ ይገባል። ይህንኑ ከግምት በማስገባት ወደፊት የሚያስፈልገውን የኢነርጂ ፍላጎትና አቅርቦት ታሳቢ ያደረገ ሥራም በመከናወን ላይ ይገኛል።

በዚህ ረገድ ኢትዮጵያ ያላትን ታዳሽ ኃይል ለአገር ውስጥ ፍጆታ በማዋል እንዲሁም የተረፈውን ደግሞ ወደ ውጭ በመላክ ከምታገኘው የውጭ ምንዛሬ ባሻገር 50 ሚሊዮን ቶን ለአየር ንብረት ዋነኛ መንስዔ የሆኑ ሙቀት አማቂ

ጋዞችን መቀነስ የሚያስችላት በመሆኑ የኃይል ዘርፉ ግንባታ ለአገሪቱ ሁለንተናዊ ብልፅግና መሠረት በመሆኑ አጠናክሮ መሄዱ ለነገ የማይባል ሥራ ይሆናል።

በአንድ ድንጋይ ሁለት ወፍ እንዲሉ ወደ ከባቢ አየር የሚለቀቀውን ካርቦን በመቀነስ ኢትዮጵያ ለዓለማችን ደህንነት ሥጋት በመሆን ላይ የሚገኘውን የአየር ንብረት ለውጥ ለመቋቋም የአገሪትን ትብብር በሚጠይቀው የ21ኛው ክፍለ ዘመን ወሳኝ ወቅት ላይ ዋና ተዋናይ መሆን ከሚፈጥረው አገራዊ ገፅታ ባሻገር ከካርቦን ንግድ ኢትዮጵያ የሚበረከትላት በሚሊዮን የሚቆጠሩ ዶላሮች ለአገሪቱ ዕድገት የሚያበረክተው ድርሻም እንዲሁ ከፍተኛ ነው።